

is vet fel, azonban nem elég határozottan. A problémákat az anyag tárgyalása közben lehetne felállítani és határozottan megfogalmazott feladatok alakjában a könyvbe illeszteni (l. pl. *Messmer*). Az iskola életéből fakadó problémák és feladatok végnélküli sorozatából alig találunk egyet is, melyet a könyv mint komoly feladatot fölvetne, pedig a tanítójelöltek hospitálásaik alkalmával kellő irányítással sok mindent tanulhatnának meg közvetlen szemléletből, ami talán nem is foglalható még tételekbe s amit mindenkinek magának kell közvetlenül megszereznie. Ha a könyv feladatok által irányítja a figyelmet, ez oly tapasztalatokra vezethet, melyek a tanítói művészet és a nevelői tapintat intuitív területeit összekötnék az elméleti pedagógia intellektuális területeivel. A tanítójelölt ily módon megindított gondolkozása és gyakorlati próbálkozása pedig egyengetné a pedagógiai gondolkozás útjait.

Ez a könyv egyébként ezideig a legjobb ilyenemű tankönyvünk. Kár, hogy új címe nem követi a megszokott elnevezést.

Quint József.

Schüschny Henrik dr.: Iskola és egészség. (Az Egészség Könyvtára, XVI—XVII.) Budapest, 1914. Pfeiffer F. biz., k 8° 266 l., 4 kor.

Sok év óta nehezen várja mindenki, aki érdeklődik az iskolahigiéne iránt, hogy olyan összefoglaló könyv jelenjék meg, mely e nagy nemzeti érdekeket szolgáló tudomány tartalmában biztos vezető legyen a tanítók, a családok, az iskolai hatóságok kezében. Valósággal csodálatos, hogy ily sokáig késett ez a könyv, mely nélkül a gyermekek és ifjak testi életének, egészsége óvásának, erőben és tevékenységben való felnevelésének ügye egy értelemmel és helyes elvek szerint nem intézhető. Tulajdonképen két ilyen könyvre volna szükség; egyikre, alapos, részletes és tudományos munkára, az úgynevezett szakemberek: orvosok, pedagógusok, felsőbb hatóságok használatára, amilyen könyvek a németek: Baginsky, Burgerstein és Netolitzky stb. munkái; a másikra, népszerű, könnyen érthető, a földolgotak jól, de nem hosszasan ismertető műre, a nagy közönség részére. Hogy melyik sürgetősebb közülök, az nézet dolga; talán szerencsésebb sorrend lett volna, ha előbb a tudományos, alapos és részletes könyv készül el. De örülünk rajta, hogy egyik már megvan; az is nagyon szükséges volt s meglesz a haszná. — E könyv 266 kis 8° oldalon előbb az iskolának és felszerelésének ismertetését nyújtja, amilyennek az egészségtan szerint lennie kell. Szerző főleg (vagy talán egyedül) a fővárosi iskolákat ismeri; ezek leírása azonban a falusi és kisvárosi viszonyok közt élő iskolai hatóságnak, mely építkezni akar, nem ad pontosan követhető mintát. De megadja a követendő egészségügyi

eszméket. A második részben «a tanítás higiéneje» van, kellő rövidséggel és mégis minden fontos mozzanatra kiterjesztve; a harmadik rész: a testi nevelés ügye, az egésznek legfontosabb része, mégis túlságosan rövidre van szabva: 16 oldal! Ennyiből senki sem merít ösztönzést, még kevésbbé meggyőződéseket, melyek az ifjúság egészség-tanának e legfontosabb részében a jobbra törekvés útján elővezetnék! A többi fejezetekben, ilyen egészen elemi tárgyalásokhoz képest, sok olyan van, ami nem tartozik szorosan e munka tárgyához (pl. «a tanítók egészségi állapotának» tárgyalása közben sok olyan kóros állapot ismertetése, aminek az iskolához nincsen köze), ezek helyett mily sok fontos dolgot lehetett volna elmondani a testgyakorlás élet-tani alapjáról, hatásairól, ahogy azt Lagrange F. és mások régen s oly vonzó alakban cselekedték!

Szerzőnk sokat («multa») akart adni olvasójának s valóban jól érthető, mindenre kiterjeszkedő, megbízható vezetőt szolgáltatott értelmes családapák, tanítók s általában e tárgyban kezdő egyének részére. Kívánjuk, hogy a könyv sikere buzdítsa őt az említett alapos és nagy munka alkotására, amire — ha a sors kedvez — a meginduló nagy nemzeti megújulásban nagyobb szükségünk lesz, mint bármikor volt!

I. J.

Erwin Rausch: Geschichte der Pädagogik und des gelehrten Unterrichts im Abrisse dargestellt. IV. Aufl.; Leipzig, 1914.
206 l., 3 márka 40 pf.

A szerző bölcsészeti- és teológiai hallgatókat tartott szem előtt a vizsgálatra való előkészítés céljából. E célnak a mű tökéletesen meg is felel. Nem épült ugyan forráskutatásokon, de a neveléstörténet legújabb (német) irodalmát gondosan feldolgozta. A neveléstörténelemben még mindig nagy nehézség a tárgy mivoltának megfelelő korszakok felvétele. Itt leggyakrabban — kényszerűségből — nyomon követik a politikai vagy a művelődéstörténelem korszakait, vagy összekeverik a művelődéstörténeti szempontot a pedagógiai szemponttal. Szerzőnk Ziegler beosztásához áll legközelebb, csak hogy nem őt, hanem hat korszakot különböztet meg. Ezek a következők: 1. A középkor pedagógiája. 2. A humanizmus pedagógiája. 3. A humanisztikus iskolaügy hanyatlása. 4. A felvilágosodás kora. 5. A neohumanizmus kora. 6. Az iskolai reformért való harc. Tárgyalási módja rövid, lakonikus, csak a lényegre szorítkozó, de majd mindig jellemző és tárgyilagos. Igen kifejezők vezérszavai, összefoglalásai, párhuzamai. Így pl. a középkor egyházas nevelését e jelzőkkel illeti: klerikális, mechanikus, formalisztikus, nem pszichológiai, és ezek jelentését ki is fejti. Vagy